Šefšauen

PLAVI GRAD

TEKST **Zora Đurić** FOTOGRAFIJE **Dragan Vasiljević**

Šefšauen je najpoznatiji po ručnoj izradi proizvoda od vune, odeći i ćilimima

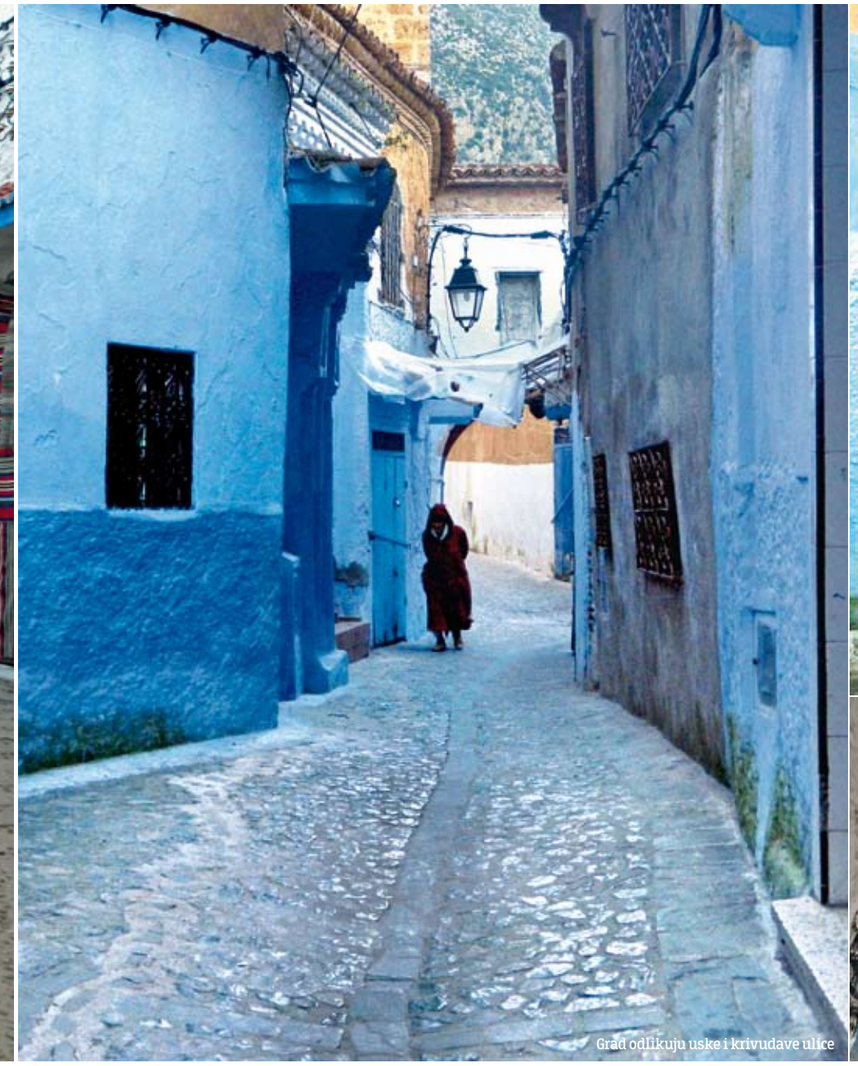

Grad odlikuju uske i krivudave ulice

Plava vrata, plavi prozori... sve je plavo

Pogled u plavo nebo

Sve oko nas bilo je plavo - plave fasade, plavi prozori, plava vrata, pa čak i plave saksije sa cvećem. Niko sa sigurnošću ne može da potvrdi kada je počela tradicija farbanja fasada u plavu i zbog čega je odabrana baš ta boja. Jedno od tumačenja jeste da je ova tradicija jevrejsko nasleđe, a da plava boja predstavlja Božju moć na nebu

Kraljevina Maroko, prepuna raznolikosti, većim delom prošarana planinama, pitomim krajolicima na severu i pustinjom na jugu, očarala nas je svim svojim pejzažima. Čudesna zemlja bogate istorije i tradicije, mešavina različitih naroda i kultura, s pravom nosi naziv Božija zemlja. Zemlja gostoljubivih Berbera otvorila nam je kapije svojih bajkovitih gradova, a upoznala nas je i sa svojim nepristupačnim mestima, skrivenim u planinama ili retkim oazama...

Naša prva destinacija u Maroku bio je grad Šefšauen (Chefchaouen), ušuškan na obroncima planinskog venca Rif. S obzirom na to da se grad nalazi u severnom delu Maroka, najbliži put do njega vodi iz Tangera, glavnog grada ove oblasti, smeštenog na ulazu u Gibraltarski moreuz. Zbog nedostatka vremena ostavljamo iza sebe neistražen stari deo grada, kojim dominira bela boja, i koji je poslužio kao inspiracija pojedinim francuskim slikarima i pojedinim američkim piscima u 20. veku. Grad Tanger je za nas samo usputna stanica i tačka od koje je potrebno otisnuti se dalje, u zaleđe ove divne zemlje.

Za prevoz smo odabrali CTM autobusku kompaniju, koja važi za veoma pouzdanog i povoljnog autobuskog prevoznika. U autobusima je dozvoljeno pušenje, ali je naš vozač samo dva puta zapalio cigaretu tokom prilično dugog puta. Sa nestrpljenjem smo iščekivali Plavi grad, a put koji nas do njega vodi ispunio je i više od naših očekivanja.

Za razliku od ostalih delova Maroka, u severnom delu vlada prijatna mediteranska klima, pa je zbog obilnih kiša tokom zime ova oblast bogata bujnom vegetacijom. Pred našim očima smenjuju se očaravajući pejzaži - šumovita brdašca, zelene doline ispresecane brojnim potočićima, put oivičen ogromnim kaktusima, kao i palmama i maslinama u velikom broju. A kao neizostavni deo, životinje koje su se savršeno uklapale u ovu sliku - koze, magarci i krave.

Nakon divljenja prirodi koja nas je okruživala, pravi izazov nas je tek čekao. Obrisi fasada ofarbanih u plavu boju bili su vidljivi još dok smo bili kilometrima daleko. Što smo se više približavali, postajali smo sve nestrpljiviji da uronimo u ovo plavetnilo. Nakon tri i po sata vožnje, stigli smo na naše odredište, u Plavi grad. U unapred rezervisanom rijadu, tradicionalnoj marokanskoj gostinskoj kući, dočekao nas je naš ljubazni domaćin, brkajlija srednjih godina, sa toplim čajem od mente, simbolom gostoprimstva tipičnim za ovu afričku državu.

Španski uticaji

Grad Šefšauen, ili kako ga meštani skraćeno zovu Šauen, osnovala su plemena koja su živela u ovom delu planine Rif 1471. godine. Zahvaljujući svom planinskom položaju, dominirao je trgovačkim putem između gradova Tetuana i Fesa, a služio je i kao baza za odbranu od Portugalaca i Španaca. Osim toga, poslužio je i kao izbeglički kamp, jer su se već krajem 15. veka u njemu nastanili Mavari i Jevreji, koje je inkvizicija proterala iz Španije. Oni sa sobom donose i specifičan stil gradnje, pa ne čudi što se u arhitekturi ovog grada ogleda andaluzijski uticaj. Španci ovaj grad osvajaju tek 1920. godine i pripajaju ga španskom delu Maroka, a vraćaju ga nakon nezavisnosti Maroka, 1956. godine. Iako se u ostatku zemlje za sporazumevanje koristi francuski jezik, na severu dominira španski, kao posledica španske okupacije.

Grad je dobio ime po obliku vrhova planine koja se nalazi iznad njega, a nalik su na kozje rogove (chaoua).

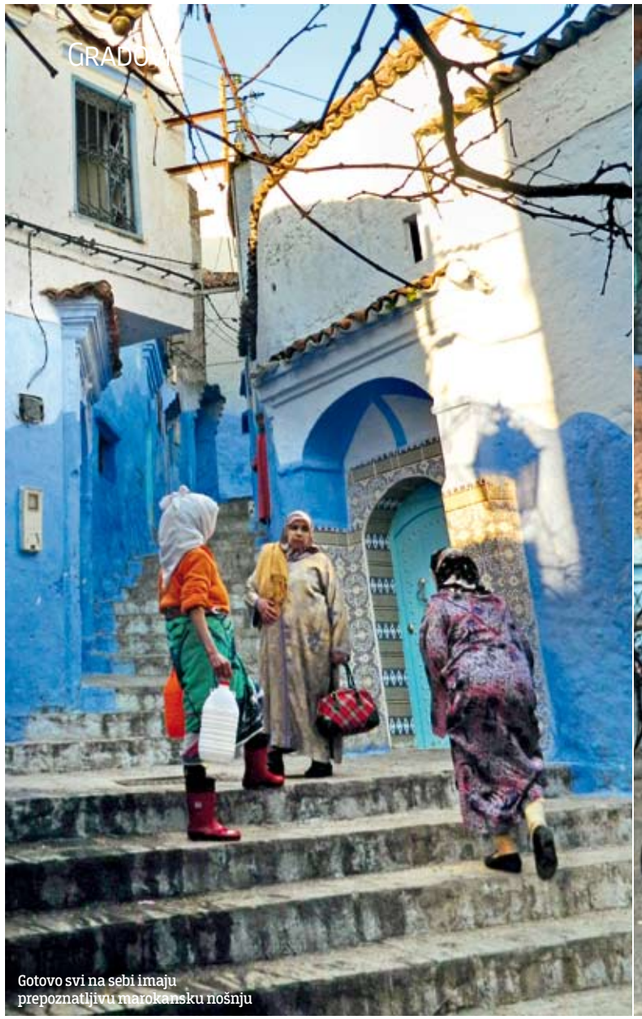

Gotovo svi na sebi imaju prepoznatljivu marokansku nošnju

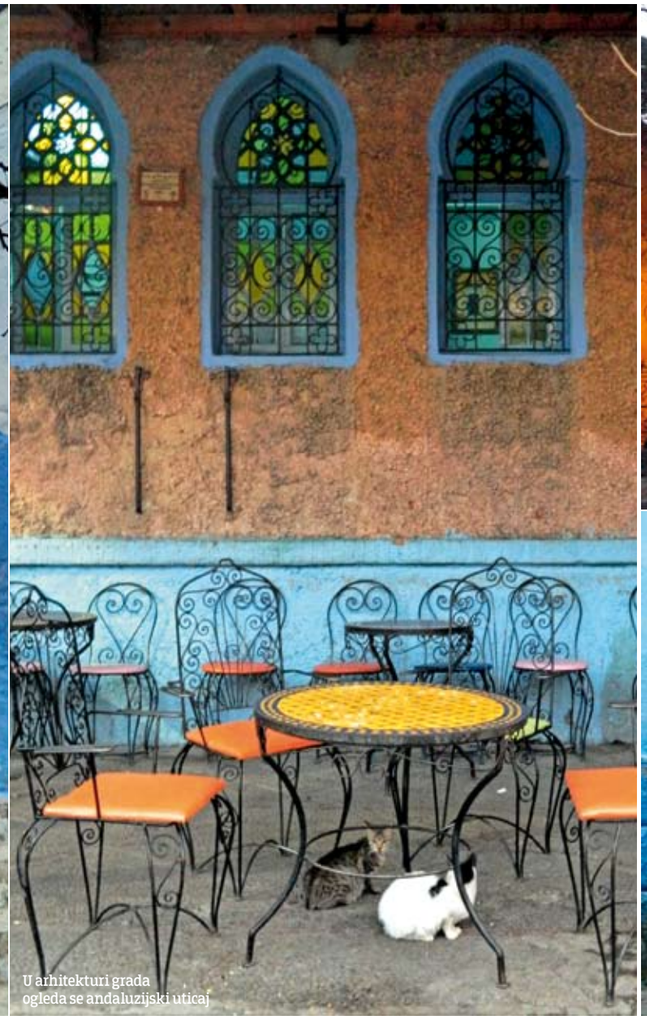

U arhitekturi grada ogleda se andaluzijski uticaj

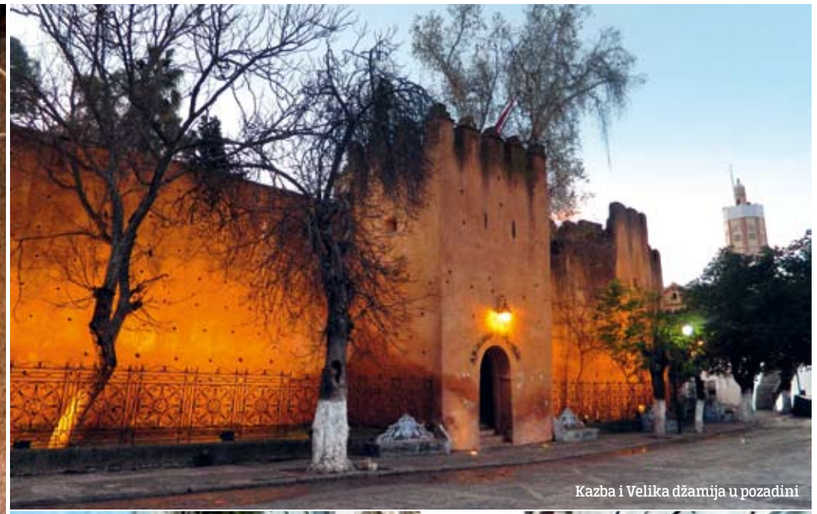

Kazba i Velika džamija u pozadini

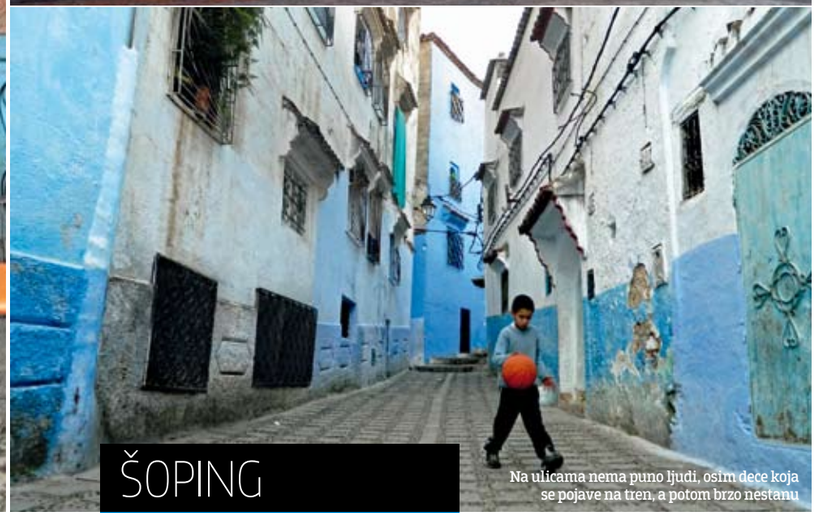

Na ulicama nema puno ljudi, osim dece koja se pojave na tren, a potom brzo nestanu

Izgubljeni u plavom

Kao i mnogi drugi gradovi u Severnoj Africi, i ovaj poseduje **medinu - Stari grad,** utvrđen zidinama, koji sadrži mnogo uskih, često i krivudavih ulica, nalik na lavirint. U medinu je moguće ući kroz bilo koju od sedam kapija, smeštenih na različitim delovima zidina koje je okružuju. Ulazak kroz gradsku kapiju Bab el-Ain predstavljao je ulazak u jedan potpuno drugačiji svet. Zatim smo se izgubili u plavom... Sve oko nas bilo je te boje. Kuće u uskim uličicama su se smenjivale, ali sve su imale nešto zajedničko - plave fasade, plave prozore, plava vrata, pa čak i plave saksije sa cvećem. Niko sa sigurnošću ne može da potvrdi kada je počela tradicija farbanja fasada u plavu boju i zbog čega je odabrana baš ta boja. Jedno od tumačenja jeste da je ova tradicija jevrejsko nasleđe, a da plava boja predstavlja Božju moć na nebu. Bez obzira na to da li je ovo tumačenje tačno ili ne, okruženi plavom bojom, sa plavim nebom iznad, teško je oteti se utisku slobode koju ona pruža.

Osim slobode, fascinira me i "životnost" koja se oseća na svakom koraku, bilo da su u pitanju deca koja se igraju na ulici, ljudi koji sede ispred svojih zanatskih radionica i razgovaraju, bake ili deke uhvaćeni u trenutku opuštenog ćaskanja u smiraj dana. Gotovo svi na sebi imaju prepoznatljivu marokansku nošnju, sa dugim rukavima i kapuljačom, zvanu dželaba (djellabah). Ljudi koji nigde ne žure. Mir i spokoj kojim ovo mesto odiše jednog januarskog popodneva, a verujem i inače. Dok hodate ulicama Šefšauena imate osećaj da je vreme stalo, da ste zarobljeni i začarani magijom srednjeg veka, dok se pred vama nižu radionice sa tradicionalnim zanatima, bilo da je u pitanju vuna, tekstil, koža ili posuđe.

Sveti grad islama

Šefšauen je bio zatvoren za sve hrišćane sve do početka španske okupacije 1920. godine, jer je predstavljao "sveti grad islama". Poznati su slučajevi tri stranca - hrišćanina koji su uspeli da uđu u grad krajem 19. veka, a to su bili: Šarl Fuko (Charles Foucauld), francuski sveštenik prerušen u rabina, koji je u gradu proveo jednu noć, Volter Haris (Walter Harris), engleski novinar, prerušen u lokalnog stanovnika sa planine Rif i Vilijam Samers (William Summers), američki misionar, koji je ovde otrovan i umro.

ŠOPING

Šefšauen je najpoznatiji po ručnoj izradi proizvoda od vune, odeći i ćilimima, koji se ovde mogu kupiti po povoljnim cenama. Osim vune, **moguće je kupiti i proizvode od kože, kao i različite vrste posuđa.** U gradu se mogu kupiti i **domaći kozji sir, različiti začini, maslinovo ulje i masline,** kojih u ovoj oblasti ima u velikom broju i različitih vrsta.

Znamenitosti

Mala i tiha medina, sama po sebi, zbog različitih nijansi plave boje i atmosfere koja u njoj vlada predstavlja najveću atrakciju, ali je moguće izdvojiti i nekoliko znamenitosti. Glavna znamenitost je **Kazba** (Kasbah), tvrđava sagrađena u 15. veku, smeštena na glavnom gradskom trgu **Uta el Hamam** (Place Outa el Hammam). U tvrđavi se nalazi mali etnografski muzej, umetnička galerija, a u dvorištu mali andaluzijski vrt. S obzirom na to da je tokom svoje istorije služila i kao zatvor, u tvrđavi mogu da se vide i zatvorske ćelije. Pored tvrđave se nalazi često obnavljana **Velika džamija** (Grande Mosquée), značajna zbog svog osmougaonog minareta, sagrađena u 15. veku, a koju mogu da posete samo pripadnici islamske veroispovesti. Ukoliko se uputite ka istoku medine, nakon izlaska kroz gradsku kapiju Bab Onsar stižete do **vodopada Ras el Ma,** na malom potoku koji se spušta sa planine Rif. Osim vodopada u obliku malih kaskada, na ovom planinskom potoku mogu da se vide i vodenice, a na njemu lokalne žene često peru odeću. Odmah iza vodopada nalazi se početak pešačke staze koja vodi do obližnjeg brda, na kome se nalaze ostaci španske **džamije Džema Buzafar** (Jemaa Bouzafar), odakle se pruža i panoramski pogled na grad.

ILES DU CAP-VERD

ZELENORTSKA OSTRVA

LETO PREKO CELE GODINE!

Dođite i uživajte sa nama!

BarracudaTours
CABO VERDE DMC & INCOMING

VAŠ TUROPERATOR OD POVERENJA!

geral@barracudatours.com
www.barracudatours.com

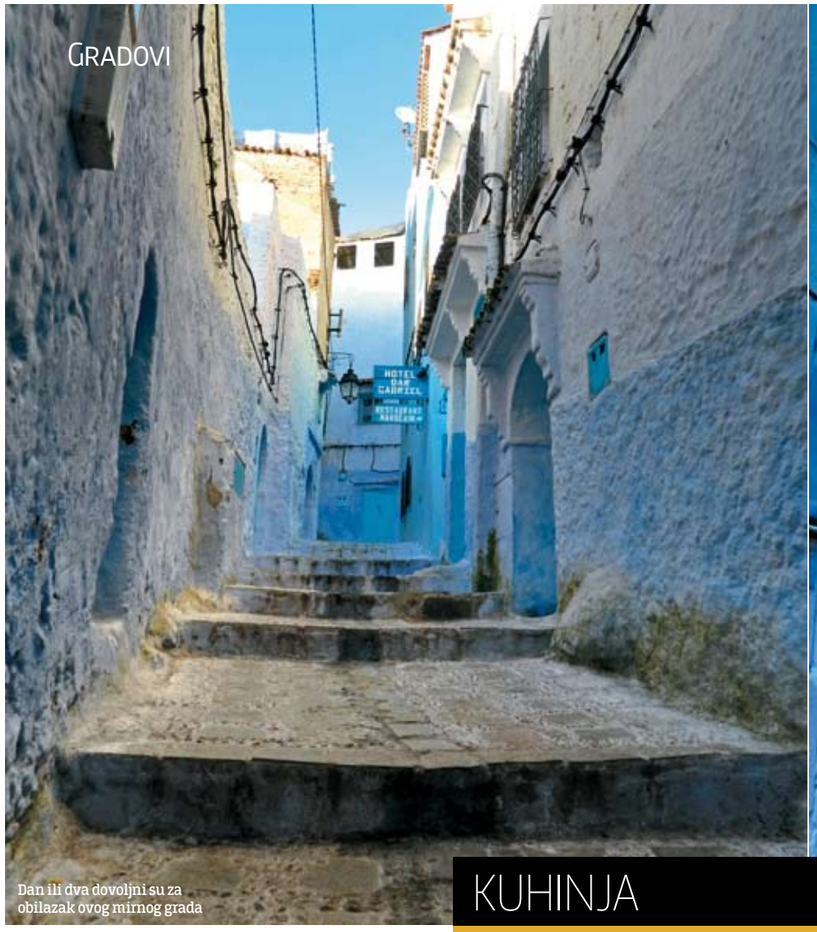

Dan ili dva dovoljni su za obilazak ovog mirnog grada

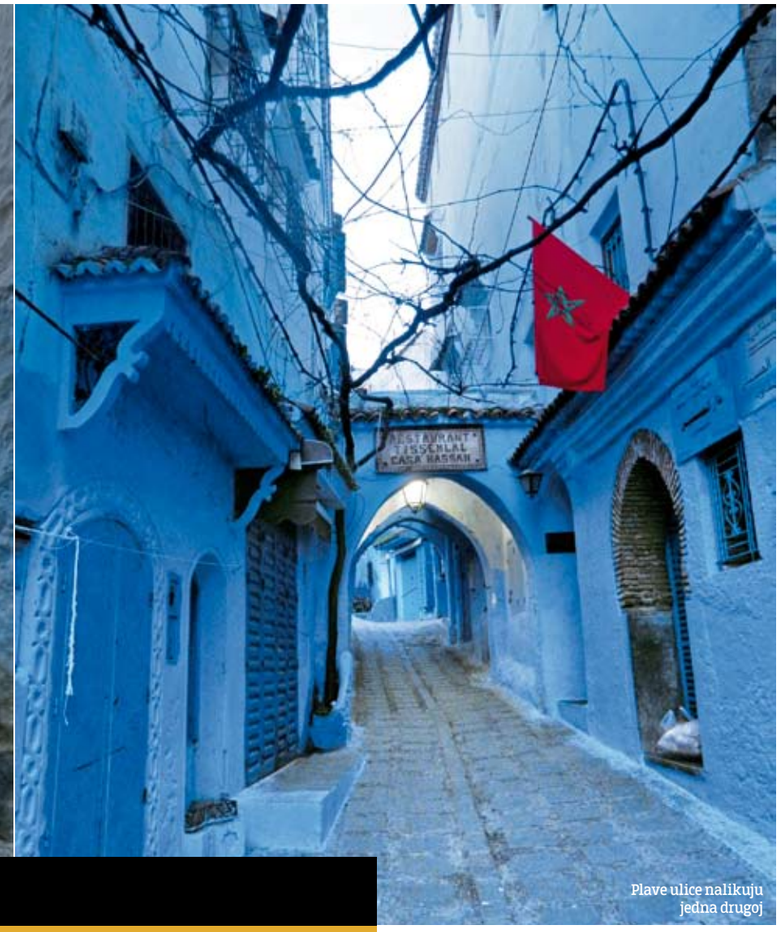

Plave ulice nalikuju jedna drugoj

Rif i njegov kif

Za one koji vole pešačenje, pomenutom stazom iza vodopada mogu da se popnu na **planinu Rif.** Oko staze i na planini učestali su prizori pastira sa kozama i ovcama. Izrazit kontrast ovom prizoru predstavljaju plantaže marihuane, koja se uzgaja na ovoj planini. Stoga ne budite iznenađeni ukoliko vam lokalni dileri na ulici ponude hašiš! Šetajući kroz medinu samo jednom nam je ljubazno ponuđena ova opojna supstanca (lokalni naziv za hašiš je kif), koju smo još ljubaznije odbili.

U carstvu prirode

Što se tiče okoline, mogući su dnevni izleti u obližnji **Nacionalni park Talasemtan** (Talassemtane), u kome najveću atrakciju predstavlja **Božji most** (Le Pont de Dieu), prirodni kameni luk, visok 25 metara, nastao rečnom erozijom iznad reke Ved Farda (Oued Farda) u **selu Akčur** (Akchour). U Nacionalnom parku raste veliki broj biljnih vrsta, od kojih mnoge spadaju u ugrožene, a poznat je po jednoj vrsti jele (pinsapo abies), koja raste samo na planini Rif i u Andaluziji. U široj okolini, na sat vožnje, nalazi se grad **Tetuan** (Tetouan), čuven po svojoj medini, koja se nalazi na Uneskovoj listi svetske kulturne baštine.

Jutro u plavom

Kako mnogi turistički vodiči sugerišu, jedan ili dva dana u Šefšauenu sasvim su dovoljni za obilazak i odmor u ovom mirnom, malom gradu. Međutim, ukoliko neko želi da obiđe i istraži i okolinu, potrebno je više vremena. Mi smo u ovom gradu proveli nepuna dva dana. S obzirom na atmosferu koja u njemu vlada svakako da smo poželeli da ostanemo malo duže, ali nije bilo dovoljno vremena, jer su nas čekali i drugi udaljeni predeli ove prelepe kraljevine. Pre nastavka puta ka jugu, iskoristili smo jutro da još malo uživamo u Plavom gradu. U prohladno januarsko jutro, ulicama se širi miris sveže ispečenog hleba, pa nismo mogli da odolimo da ne probamo lokalno pecivo, koje je probudilo naša čula ukusa i mirisa. Tokom jutra ulice izgledaju još čistije, a vazduh još svežiji. Na ulicama nema mnogo ljudi, osim dece koja žurno koračaju u školu, pojave se na tren i još brže nestaju u nekoj sledećoj uskoj ulici.

Nailazimo i na polubudne mačke, kojih u ovom gradu ima u velikom broju. Jutarnja šetnja predstavljala je rastanak sa ovim mirnim, malim gradom i njegovim stanovnicima, uz nadu da ćemo se nekad opet videti. Dok polako krećemo na još duži put ka jugu, pozdravljamo se sa gradom koji nas je začarao svojom magijom plave boje... ■

KUHINJA

Kao i u ostatku Maroka, najvažnije tradicionalno jelo predstavlja tažin (tajine), koji je ime dobio po glinenoj posudi u kojoj se priprema, a pravi se od različitih vrsta dinstanog mesa sa povrćem, nekim vrstama voća i začinima. Često se servira uz **kuskus** (couscous), takođe tradicionalno jelo, sitnu testeninu napravljenu od pšeničnog brašna, koja kada se termički obradi izgledom podseća na pirinač. Treba izdvojiti i supu od paradajza i sočiva, koju Marokanci zovu **harira.** Za doručak se često pripremaju palačinke - **bagrir** (baghrir) sa medom ili džemom. Nacionalne napitke predstavljaju sveže ceđeni sok od narandže i čaj od nane.

Šefšauen je glavni **grad istoimene pretežno planinske oblasti** koja obuhvata i 120 kilometara obale Sredozemnog mora.

info

GEOGRAFSKI POLOŽAJ
Grad se nalazi **na severozapadu Maroka,** na nadmorskoj visini od 660 metara.

POPULACIJA
Oko **35.000 stanovnika.**

DOKUMENTA
Državljanima Srbije **potrebna je viza** za putovanje u Maroko. Ambasada Kraljevine Maroko u Srbiji nalazi se u ulici Sanje Živanović broj 4, u Beogradu. Proces dobijanja vize obično traje tri do pet dana, cena za turističku vizu, u trajanju od tri do 90 dana, za jedan ulazak, u 2013. godini je iznosila 2.370 dinara. Sve dodatne informacije mogu da se dobiju upitom na službenu e-mail adresu: **viza.maroko@yahoo.com.** Prilikom ulaska u Maroko svako mora da popuni obrazac sa ličnim podacima i podacima o smeštaju u Maroku, bez koga ulazak nije moguć.

KLIMA
U severnom delu Maroka klima je **mediteranska,** sa sunčanim i toplim periodima koji traju od maja do oktobra, dok tokom ostatka godine često padaju kiše. Leta su vruća, a zime blage. Zbog nadmorske visine Šefšauena zimi se temperatura vazduha tokom noći obično malo spusti, ali su dani topli i sunčani ili kišoviti. Zbog visokih temperatura u toku leta, **preporučeno doba za odlazak je od maja do oktobra,** naročito u prolećnim i jesenjim mesecima.

VREMENSKA ZONA
GMT +1

JEZIK
Službeni jezici su **arapski i berberski.** Na severu se kao jezik za sporazumevanje upotrebljava **španski,** a u ostatku države **francuski.** Moguće je i sporazumevanje na **engleskom** jeziku, ali u manjoj meri.

MEDICINSKE NORME
Vakcinacija nije obavezna, ali **preporučuje se vakcinacija protiv Hepatitisa A i B.** Sa sobom treba poneti uobičajen set putne apoteke. Tokom boravka u Maroku **poželjno je da se pije isključivo flaširana voda. Ne savetuje se konzumiranje sirove hrane.**

NOVAC
Zvanična valuta je **marokanski dirham** (MAD). Jedan euro vredi 11 marokanskih dirhama.

JAVNI PREVOZ
Vozi se desnom stranom puta. Najčešće se za prevoz po gradu koristi **taksi,** koji će vas za cenu od jednog eura odvesti od medine do autobuske stanice. Što se tiče prevoza do obližnjih ili udaljenih gradova, postoji veliki broj **autobuskih prevoznika** tokom cele godine, ali je bolje izbegavati lokalne autobuse i voziti se pouzdanim CTM autobusima. Cene prevoza veoma su povoljne.

BEZBEDNOST
Iako se nalazi u neposrednoj blizini plantaža marihuane, Šefšauen **važi za veoma bezbedan i miran gradić,** u kome možete slobodno da se krećete u bilo koje doba dana ili noći.

ZABRANE
Ukoliko želite da ispoštujete lokalne običaje i kulturu ove zemlje, **savetuje se pristojno oblačenje, izbegavanje suviše tesne i kratke odeće, a što se tiče ponašanja, izbegavanje razmenjivanja nežnosti na javnim mestima. Nije dozvoljen unos alkoholnih pića u državu, kao ni njihovo konzumiranje na javnim mestima.**

ZABAVA
Glavni gradski trg Uta el Hamam, popločan kaldrmom, je mesto na kome se uveče okupljaju lokalni stanovnici i turisti. Na samom trgu i u njegovoj neposrednoj blizini nalaze se restorani sa pristupačnim cenama, u kojima možete da probate tradicionalne specijalitete po kojima je marokanska kuhinja poznata, ali ne i alkoholna pića. **Alkoholna pića se služe samo u restoranima i kafićima koji za to poseduju zvaničnu dozvolu.** U Šefšauenu to je moguće u jedinom gradskom baru Om Rabia (Bar Oum-Rabiá), koji tradicionalno posećuju samo muškarci, kao i u barovima u sklopu hotela Parador i Atlas Šauen (Atlas Chaouen).